

MISTERIJE INSPEKTORA VALANDERA
HENING MANKEL

HENING MANKEL

KORAK ISPRED

KORAK ISPRED

„Sjajno! Policijska istraga s ličnim pečatom.“ – The Associated Press

Biblioteka
ŽESTINA

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
Henning Mankell
“Steget efter”

Copyright © by Henning Mankell 1997 Published by agreement
with Leopard förlag AB, Stockholm and Leonhardt & Høier
Literary Agency A/S, Copenhagen
Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

ISBN 978-86-7702-254-9

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, preštamovati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2012.

Hening Mankel

**KORAK
ISPRED**

Sa švedskog preveli

Milena Podolšak i Goran Maljan

**Čarobna
knjiga**

Viktoriji i Denu

„Broj neuređenih sistema uvek je veći nego broj uređenih.“

(IZ DRUGOG ZAKONA TERMODINAMIKE)

Uvertira za *Rigoletto*

(ĐUZEPE VERDI)

PROLOG

Kiša je stala nekoliko minuta posle pet sati.

Čovek koji je čučao kod debelog stabla počeo je polako da skida jaknu. Iako je kiša bila slaba i kratkotrajna, primetio je da mu je odeća mokra. Osetio je da ga obuzima bes. Nije želeo da se prehladi, ne sada, ne usred leta.

Odložio je jaknu na zemlju i ustao. Noge su mu bile utrnule. Pažljivo je počeo da se njiše napred-nazad ne bi li mu krv ponovo prostrujala, sve vreme obazrivo gledajući oko sebe.

Znao je da oni koje očekuje neće doći pre osam sati, kao što su i planirali. Postojala je, međutim, jedna druga opasnost, premda mala: da neko naiđe jednom od staza koje krivudaju kroz rezervat.

Bila je to jedina stvar koju nije uzeo u obzir kada je pravio plan. Jedino u šta nije mogao da bude siguran.

Ipak se nije brinuo. Ivanjdansko je veće. U rezervatu nema ni mesta za kampovanje ni mesta za proslave. Sem toga, pažljivo su izabrali mesto, jer su hteli da budu sami.

Dve nedelje ranije odlučili su gde će da se nađu. Tada ih je već mesecima pomno pratio. Istog dana je u rezervatu potražio mesto, postaravši se da ga niko ne primeti. U jednom trenutku jedan stariji par naišao je stazom, ali se on sakrio u šumarku i sačekao dok su prošli.

Čim je pronašao mesto koje su odredili za proslavu Ivanjdana, znao je da je idealno. Nalazilo se u uvali okruženoj gustim žbunjem i šipragom, iza kojih se nalazio pokoji šumarak. Nisu mogli da izaberu bolje mesto.

Niti za ono što su sami nameravali niti za ono što je on nameravao.

Kišni oblaci su se razilazili i čim se sunce probilo kroz njih, odmah je otoplilo.

Jun je bio prohladan. Svi sa kojima je pričao žalili su se na skonsko rano leto, a on se složio s njima. Uvek se slagao.

To je šansa za beg, često je mislio. Beg od svega što mu se ispreči na putu.

Tu veštinu je savladao – veštinu slaganja s ljudima.

Pogledao je gore, u nebo. Kiša više neće padati. Proleće i rano leto zaista su bili veoma hladni. Sunce je sada najzad sinulo, pred sumrak, dan uoči Ivanjdana.

Biće ovo lepo veče, pomisli on. Veče za pamćenje.

Mokra trava je mirisala. Odnekud je dopirao klepet ptičjih krila. S leve strane, u dnu padine, presijavalo se more.

Raširio je noge i pljunuo duvan za žvakanje, koji mu se sav rastopio u ustima, a zatim ga izgazio u pesak.

Nikada nije ostavljao tragove. Baš nikada. Često bi, međutim, pomišljao da bi trebalo da prestane da koristi burmut. Bila je to loša navika, koja mu nikako nije pristajala.

*

Odlučili su da se nađu u Hamaru.

To je bilo zgodno jer su neki dolazili iz Simrishamna, a drugi iz Istada. Odatle bi trebalo da se odvezu u rezervat, gde će parkirati kola i peške otići do mesta koje su izabrali.

Odluka, zapravo, nije bila zajednička. Dugo su razmatrali mesto i slali predloge jedni drugima. Međutim, kada je jedno od njih predložilo to mesto, odmah su se svi složili. Možda zato što više nisu imali vremena. Trebalo je još mnogo toga da se pripremi. Ponestajalo im je vremena. Jedno od njih je bilo zaduženo za hranu, dok je drugo otputovalo u Kopenhagen da iznajmi odeću i perike koje su im bile potrebne. Nisu ništa smeli da prepuste slučaju.

Pripremili su se i za slučaj da vreme bude loše.

U dva sata po podne, dan uoči Ivanjdana, jedno od njih je, prema ranijem dogovoru, spakovalo veliku plastičnu ceradu u crvenu sportsku torbu, zajedno sa rolnom lepljive trake i nekoliko starih aluminijumskih

klinova za šator. Proslava će biti napolju, čak i ako bude kiše – ali u tom slučaju će imati zaštitu nad glavom.

Sve je bilo spremno. Međutim, ono što se desilo niko nije mogao da predvidi.

Jedno od njih se razbolelo.

Bila je to devojka, koja se možda najviše od svih njih radovala proslavi Ivanjdana. Ostale je znala tek manje od godinu dana.

Kada se rano ujutru probudila, osetila je mučninu. Prvo je pomislila da je to zato što je nervozna, ali je posle nekoliko sati, kada je već prošlo podne, počela da povraća i dobila temperaturu. I dalje se nadala da će proći. Međutim, kada su došli po nju i pozvonili na vrata, jedva je stajala na nogama.

Zbog toga ih se te večeri samo troje našlo u Hamaru nešto pre osam sati. Nisu odustajali od proslave. Bili su iskusni i znali su da se nešto uvek može desiti. Koliko god planirao, čovek se nikada ne može osigurati od iznenadnih bolesti.

Parkirali su se nadomak rezervata, poneli korpe i krenuli stazom. Čule su se samo ptice i udaljeni šum mora, mada se jednom od njih učinilo da u daljini čuje harmoniku.

Kada su stigli do odabranog mesta, odmah su shvatili da je izbor bio pravi. Tu će moći na miru da slave Ivanjdan sve do zore.

Nebo je sada bilo potpuno vedro.

Ivanjdanska noć će biti sasvim svetla.

Odlučili su kako će da je proslave još početkom februara. Sedeli su i pričali o tome kako žele svetlu ivanjdansku noć. Pili su vino i dugo i razigrano se prepirali oko toga šta zapravo znači reč *tmina*.

Kada nastupa ono stanje između svetla i mraka, stanje koje se naziva tminom? Kako bi se, zapravo, rečima mogla opisati ta siva zona? Koliko se u stvari može videti kada je svetlost tako slaba da se nalazimo u onom nejasnom, prelaznom stanju, onom ključućem stanju, sasvim blizu senki koje polako rastu?

Nisu se složili. Tmina je ostala nerešeno pitanje. Te večeri su ipak počeli da planiraju proslavu.

Stigli su do uvale i spustili korpe, a onda se povukli u gusto grmlje, jedno po jedno, kako bi se presvukli. Pomoću džepnih ogledalaca postavljenih između grana mogli su da provere da li su dobro namestili perike.

Nikome od njih nije bilo ni na kraj pameti da jedan čovek u blizini posmatra njihove temeljne pripreme. Nameštanje perika bio je skoro najjednostavniji zadatak. Teži su bili korseti, naramenice i podsuknje, kao i šalovi, naborana čipka i , u najmanju ruku, debeli sloj pudera. Ali sve je moralo biti savršeno. Igrali su igru. Ali su tu igru shvatali ozbiljno.

U osam sati izašli su iz žbunja i pogledali se. Sve troje su bili zadivljeni. Još jednom su istupili iz svog vremena i ušli u neko drugo.

U Belmanovo vreme¹.

Približili su se jedno drugom i prasnuli u smeh, ali odmah potom su se i uozbiljili. Rasprostrli su veliku prostirku na travu, izvadili stvari iz korpi i uključili kasetofon sa snimcima „Fredmanovih poslanica“.

A onda je počela proslava. Na zimu će moći da se prisete ove večeri. Bila je to još jedna njihova zajednička tajna.

*

Stigla je ponoć, a on se još nije odlučio.

Znao je da ne mora da žuri. Proslava će trajati sve do jutra. A možda će tu i prespavati celo prepodne?

Znao im je planove do najsitnijih detalja, što mu je pružalo osećaj potpune kontrole.

Samo onaj ko ima kontrolu može da utekne.

Premestio se na drugo mesto oko jedanaest sati, kada je po glasovima zaključio da su pijani. Još kada je prvi put obišao to mesto, odredio je tačno odakle će krenuti – iz gustog grmlja nadomak uvale. Odatle je imao savršen pogled na sve što se dešava oko svetloplave prostirke, a da ostane neprimećen. Povremeno su odlazili u grmlje kako bi obavili nuždu. Mogao je da vidi sve šta rade.

¹ Karl Mikael Belman (1740-1795) bio je švedski klasicistički liričar, jedan od najpoznatijih pesnika i muzičara u Švedskoj. Pisao je kratke pozorišne komade i prigodnu poeziju, od kojih su najznačajnije zbirke *Fredmanove poslanice* i *Fredmanove pesme*. (Prim. prev.)

Prošla je ponoć. I dalje je čekao – nešto nije bilo u redu.

Nešto je bilo drugačije. Nešto se dogodilo.

Trebalo je da ih bude četvoro, što znači da je jedno nedostajalo. Pokušavao je da dokuči zašto. *Nije bilo nikakvog objašnjenja*. Nešto neočekivano se dogodilo. Možda se devojka predomislila? Možda se razbolela?

Slušao je muziku i smeh. S vremena na vreme zamišljao je da i on sam sedi dole, kod svetloplave prostirke, sa čašom u ruci. Kasnije bi mogao da proba neku periku – možda čak i nešto od odeće? Mogao je da uradi šta god je hteo. Nije bilo nikakvih ograničenja. Njegova nadmoć nije mogla biti veća, čak i kada bi postao nevidljiv.

Još uvek je čekao. Smeh se pojačavao i stišavao. Noćna ptica je proletela iznad njegove glave.

Bilo je tri sada i deset minuta.

Nije više hteo da čeka. Kucnuo je čas – čas koji je sam odredio.

Nije mogao da se seti kada je poslednji put nosio ručni sat. Sati i minuti neprekidno su otkucavali u njemu. Uvek je znao koliko je sati, kao da poseduje unutrašnji mehanizam koji je pokazivao tačno vreme.

Na svetloplavoj prostirci bilo je mirno. Legli su jedno pored drugog i slušali muziku. Znao je da ne spavaju, ali da su duboko utonuli u svoja sanjarenja, ne pretpostavljajući da je on tik iza njih.

Uzeo je pištolj s prigušivačem, koji je ležao pored njega na smotanoj jakni, i brzo pogledao oko sebe.

Blago povijen, došunjavao se do drveta koje se nalazilo sasvim blizu njih. Tu je zastao na nekoliko sekundi. Niko ga nije primetio. Bacio je poslednji pogled oko sebe – sve je bilo пусто.

Bili su sami.

A onda je iskoračio i upucao svakog od njih u čelo. Nije mogao da izbegne prskanje krvi po perikama. Sve se tako brzo završilo da je jedva mogao da shvati šta je uradio.

Sada su sve troje ležali mrtvi tu, ispred njega. Naslonjeni jedni na druge, kao i pre nekoliko sekundi.

Isključio je kasetofon i oslušnuo. Ptice su cvrkutale. Još jednom je pogledao oko sebe. U okolini, naravno, nije bilo nikoga.

Raširio je salvetu na prostirku i na nju odložio pištolj. Nikada nije ostavljao tragove.

Zatim je seo i pogledao ljude koji su se do malopre smejali, a sada bili mrtvi.

Idila je i dalje tu, pomislio je. Jedina razlika je u tome što ih sada ima četvoro, kao što je prvobitno i planirano.

Nasuo je čašu crnog vina, iako nikada nije pio. Ali sada nije mogao da odoli.

Zatim je isprobao jednu periku i probao hranu, iako nije bio nešto naročito gladan.

U četiri sata je ustao.

Imao je još mnogo toga da uradi. Ljudi su obično dolazili u rezervat rano ujutru. Nije smeo da ostavi ni jedan jedini trag, za slučaj da neko ipak skrene sa staze i približi se uvali.

U svakom slučaju, ne još uvek.

Poslednje što je učinio pre nego što je otišao odatle bilo je da im pretraži torbe i odeću. Tu je i našao ono što je tražio – pasoše. Sve troje su ih poneli. Stavio ih je u džep od jakne, s namerom da ih kasnije tog dana spali.

Poslednji put je pogledao oko sebe, izvadio iz džepa mali fotoaparat i napravio fotografiju.

Samo jednu.

Kao da je posmatrao umetničku sliku. Na slici je bio izlet iz XVIII veka.

Jedino što je ova slika bila poprskana krvlju.

Bilo je ivanjdansko jutro. Petak, dvadeset i drugi jun 1996. godine.

I naredni dan će biti lep.

Leto je napokon došlo u Skone.

1

U sredu, sedmog avgusta 1996. godine, Kurt Valander umalo nije poginuo u saobraćajnoj nesreći istočno od Istada.

Bilo je to rano ujutru, nešto posle šest sati. Dok je izlazio iz Nibrustranda, vozeći se u smeru Esterlena, odjednom je ugledao kamion koji se uzdizao ispred njegovog „pežoa“. Sirena kamiona začula se u trenutku kada je cimnuo volan u stranu.

Tek kada se posle toga zaustavio pored puta, Valandera je obuzeo strah. Srce mu je lupalo u grudima. Bilo mu je loše i vrtelo mu se u glavi. Mislio je da će se onesvestiti. I dalje je čvrsto držao volan.

Smirio se i polako počeo da shvata šta se dogodilo.

Zaspao je za volanom. Sekunda je bila dovoljna da stari automobil sklizne na suprotnu stranu puta.

Još jedna sekunda i bio bi mrtav – teški kamion bi ga smrvio.

Od tog saznanja na trenutak je osetio potpunu prazninu. Setio se one noći, pre nekoliko godina, kada se zamalo nije sudario sa losom na putu blizu Tinsrida.

Ali tada je bilo maglovito i mračno, a sada je zaspao za volanom.

Umor.

Nije razumeo zašto je stalno tako umoran. Umor bi ga stizao bez upozorenja, otkako je otišao na odmor početkom juna. Te godine je hteo da uzme odmor ranije. Međutim, ceo odmor mu je propao zbog kiše. Tek pošto se vratio na posao, nekoliko dana nakon Ivanjdana, lepo i toplo vreme vratilo se u Skone.

Umor ga nije napuštao. Dešavalo mu se da zaspi čak i sedeći u stolici. Pa i posle dobrog, celonoćnog sna, bilo mu je teško da ustane iz kreveta. A često je morao i da stane pored puta i odspava koji minut.

Odakle taj umor? Njegova ćerka Linda pitala ga je zašto je tako umoran još one nedelje odmora koju su proveli zajedno na Gotlandu.

Bilo je to jedne od poslednjih večeri, kada su odseli u pansionu u Burgsviku. Veče je bilo veoma lepo. Ceo dan su se šetali po južnom rtu, a pre nego što su se vratili u pansion, večerali su u piceriji.

Lindu je čudio taj njegov umor. Kada ga je pitala za to, shvatio je po izrazu njenog lica s druge strane petrolejke da se dugo spremala na to. Valander se, međutim, napravi lud. Ništa mu ne fali, a to što je iskoristio jedan deo odmora da nadoknadi neprospavane noći, teško da je bilo za čuđenje. Linda ga više ništa nije pitala, iako je bilo očigledno da nije bila zadovoljna odgovorom koji je dobila.

Sada je shvatio da više ne može ovako. Ovakav umor nije prirodan – nešto nije bilo u redu. Pokušao je da odredi još neki sindrom koji bi ukazivao na to da je bolestan, ali osim grčeva u listovima koji su ga povremeno budili noću, nije mogao da pronađe ništa drugo.

Valander shvati koliko je bio blizu smrti. Više ne sme da odlaže posetu lekaru – ima da je zakaže već istog dana.

Upalio je motor, spustio prozor i produžio. Iako je bio već avgust, napolju je i dalje bilo toplo, kao usred leta.

Zaputio se u kuću svoga oca u Lederupu. Ni sam nije znao koliko je puta prošao tim putem. I dalje mu je bilo teško da se pomiri s tim da otac više nikada neće sedeti u svom ateljeu, većito okružen mirisom terpentina, ispred štafelaja na kom je slikao uvek isti motiv – pejzaž sa tetrebom u prvom planu ili ponekad bez tetreba. I sa suncem koje je na nevidljivim nitima visilo tik iznad vrhova drveća.

Uskoro će biti dve godine. Dve godine otkako je Jertrud nazvala policijsku stanicu u Istadu i rekla mu da njegov otac leži mrtav na podu ateljea. Još uvek se sećao, kao u nekoj izoštrenoj i razvučenoj slici, kako se vozio za Lederup i odbijao da poveruje u nešto u šta nije bilo sumnje. Postao je svestan šta se dogodilo tek kada je u dvorištu ugledao Jertrud. U tom trenutku shvatio je šta ga čeka.

Te dve godine su brzo prošle. Jertrud je još uvek živela u kući njegovog oca i Valander ju je posećivao kad god je mogao, što je ipak i dalje bilo veoma retko. Prošlo je više od godinu dana pre nego što su sredili atelje. Našli su ukupno 32 gotove, potpisane slike. Jedne decembarske večeri

1995. godine, seli su za Jertrudin trpezarijski sto i sastavili spisak ljudi kojima će pokloniti te slike.

Valander je zadržao dve, jednu sa tetrebom i jednu bez njega. Linda je dobila jednu, kao i njegova bivša žena Mona. Sestra Kristina nije htela nijednu, što ga je veoma iznenadilo, čak i razočaralo. Jertrud ih je već imala mnogo, pa joj nije bila potrebna nijedna. Imali su, dakle, 28 slika koje je trebalo razdeliti. Valander je nevoljno poslao jednu kriminalističkom inspektoru u Kristijanstadu, sa kojim je povremeno bio u kontaktu. Kada su razdelili 23 slike, nisu više mogli nikoga da se sete. Svi Jertrudini rođaci dobili su po jednu. Na kraju je, dakle, ostalo pet slika.

Valander se pitao kuda će sa njima. Znao je da nikada neće moći da ih spali.

Slike su, u stvari, pripadale Jertrud, ali je ona rekla da treba da ih uzmu on i Kristina, a ne ona, koja je tako kasno kročila u život njihovog oca.

Valander prođe pored isključenja za Kosebergu. Bio je blizu. Razmišljao je o onome što ga tamo čeka. Jedne majske večeri, kada je došao u posetu Jertrudi, otišao je s njom u dugu šetnju traktorskim putevima koji su krivudali između polja uljane repice. Jertrud mu je tada rekla da želi da se odseli. Počela je da se oseća usamljeno.

„Ako ostanem ovde, njegov duh će me stalno progoniti“, rekla je.

Valander je na neki način shvatio šta je htela da kaže. I sam bi najverovatnije tako postupio.

Dok su hodali između polja, zamolila ga je da joj pomogne oko prodaje kuće. Nije bilo hitno, odgovaralo joj je i krajem leta. Jedino je želela da se odseli pre jeseni. Ima sestru u Ringeu koja je odskora udovica. Jertrud će se preseliti kod nje.

Sada je došlo vreme za to. Valander je te srede uzeo slobodan dan. Agent za nekretnine dolazi iz Istada u devet sati, kako bi zajedno odredili cenu koju bi bilo razumno tražiti. Pre toga, Valander i Jertrud su hteli da pregledaju poslednje kutije sa očevim stvarima. Prethodne nedelje završili su s pakovanjem. Valanderov kolega Martinson došao je sa prikolicom i odveo stvari na deponiju kod Hedeskuge. Valander

je s nelagodnom razmišljao o tome kako sve što ostaje od jednog života završava na najbližoj deponiji. Za njegovim ocem su sada, osim sećanja, ostale fotografije, kao i pet slika i nekoliko kartonskih kutija sa starim pismima i dokumentima. I ništa više. Život je bio uknjižen i završen.

Valander skrenu na put koji je vodio do očeve kuće.

Jertrud, koja je uvek rano ustajala, već ga je čekala u dvorištu.

Popili su kafu u kuhinji. Vrata od kuhinjskih elemenata bila su pootvarana, otkrivajući prazne police. Jertrudina sestra će doći tog popodneva da je pokupi. Valander će zadržati jedan ključ, dok će drugi dati agentu za nekretnine.

Kada ju je tog jutra ugledao, Valander je bio iznenađen videvši da nosi istu haljinu kao onog dana kada su se ona i njegov otac venčali. Osetio je knedlu u grlu. Za Jertrud je ovo bio ozbiljan i svečan trenutak. Trenutak kada odlazi od kuće.

Pre nego što su seli da piju kafu, preleteli su pogledom sadržaj dve kartonske kutije. Valander se iznenadio kada je među starim pismima pronašao par dečjih cipelica, kojih kao da se sećao iz detinjstva. Da li ih je otac čuvao sve te godine?

Izneo je kutije i stavio ih u automobil. Kada je zatvorio vrata od kola, ugledao je Jertrud kako stoji na stepenicama i smeši mu se.

„Ostalo je još onih pet slika“, reče ona. „Jesi li zaboravio na njih?“

Valander odmahnu glavom. Uputio se ka dvorišnoj kućici koju je otac koristio kao atelje. Vrata su bila otvorena. Iako su počistili, miris terpentina i dalje se osećao. Na staroj ringli stajao je lonac u kome je otac skuvao nebrojano šolja kafe.

Ovo je možda poslednji put da sam ovde, pomisli. Iako se, za razliku od Jertrud, nisam lepo obukao. Došao sam u svojoj običnoj širokoj odeći. A da nisam imao sreće, sada bih bio mrtav, kao moj otac. Linda bi morala da odveze ono što je ostalo za mnom na deponiju. A tu bi našla i dve slike, među kojima i jednu sa tetrebom u prvom planu.

Valander oseti potištenost. I dalje je osećao očevo prisustvo u mračnom ateljeu.

Slike su bile naslonjene uza zid. Odneo ih je do automobila, stavio u gepek i prekrrio ćebetom. Jertrud je i dalje stajala na stepenicama.

„Nema ničeg više?“

Valander odmahnu glavom.

„Ničeg više“, odgovori. „Ničeg.“

U devet sati stigao je agent za nekretnine; kada je izašao iz automobila, Valander ga, na svoje iznenađenje, prepozna – bio je to Robert Okerblum. Nekoliko godina ranije žena mu je brutalno ubijena, a njeino telo bačeno u stari bunar. Bila je to jedna od najtežih i najneprijatnijih istraga na kojima je ikad radio. Valander se, začuđen, namršti. Izabrao je jednu veliku agenciju za nekretnine koja je imala ispostave po celoj Švedskoj, ali Okerblum nije imao veze s njom. Pitanje je da li je ta agencija i dalje postojala. Valander je načuo da je zatvorena ubrzo nakon ubistva Luiz Okerblum.

Robert Okerblum se pope uz stepenice. Izgledao je isto onako ga se Valander sećao. Prvi put kad su se sreli, sedeo je u Valanderovoj kancelariji i plakao. Valander se priseti kako je tada pomislio da je Okerblum neko čijeg se izgleda nikad ne bi setio. Njegova potresenost i tuga za suprugom bili su, međutim, stvarni. Valander se seti i da su Okerblumovi pripadali nekoj crkvenoj organizaciji, verovatno metodistima.

Rukovaše se.

„Dakle, ponovo se srećemo“, reče Okerblum.

Valander mu prepozna glas. Situacija ga je nakratko zbunila – šta sada da kaže?

Robert Okerblum ga preduhitri.

„I dalje žalim za njom isto kao pre“, reče polako. „Mada je devojčicama, naravno, još gore.“

Valander se seti dve ćerke. Bile su tako male tada. I jesu i nisu razumele šta se desilo.

„Sigurno vam je teško“, odvrati on.

Valander se na trenutak uplaši da će se ponovo desiti isto – da će Okerblum briznuti u plač. Ipak, nije. „Pokušao sam da i dalje vodim posao“, reče Okerblum. „Ali nisam imao snage. Ponuđen mi je posao u konkurentskoj firmi i prihvatio sam ga. I nisam zažalio. Više ne provodim večeri vodeći knjige, mogu više da se posvetim ćerkama.“

Jertrud je izašla u dvorište. Zajedno su prošli kroz kuću, a Okerblum je zabeležio nekoliko stvari i napravio nekoliko fotografija. Nakon toga sedoše u kuhinju da popiju kafu. Valanderu se cena koju je Okerblum predložio isprva učini niskom, ali onda shvati da je ipak tri puta veća od one koju je otac platio.

Oko jedanaest sati Okerblum je otišao. Valander pomisli da bi možda trebalo da ostane dok Jertrudina sestra ne dođe i po nju. Jertrud nasluti njegove misli i reče da nema ništa protiv da bude sama.

„Dan je divan“, reče ona. „Leto je ipak ispalo lepo, sada kad je već pri kraju. Idem u dvorište da sednem.“

„Mogu da ostanem ako želiš. Danas sam slobodan.“

Jertrud odmahnu glavom.

„Dođi jednom u Ringedu me posetiš“, reče ona. „Ali sačekaj nekoliko nedelja, moram prvo da se sredim.“

Valander sede u auto i krenu ka Istadu. Ide pravo kući da zakaže pregled kod lekara, a zatim da rezerviše termin u vešernici i pospremi stan.

Išao je dužim putem pošto mu se nije žurilo. Voleo je da vozi, da posmatra predeo dok mu misli lutaju.

Tek što je prošao Valebergu, telefon mu zazvoni. Martinson je zvao. Valander se zaustavi pored puta.

„Tražio sam te“, reče Martinson. „Naravno, niko nije pomenuo da si danas slobodan. Osim toga, je l' znaš da ti je sekretarica pokvarena?“

Valander je znao da sekretarica ume da se zakoči. Ipak, odmah je pretpostavio da se nešto desilo. Koliko god dugo da je bio policajac, uvek je imao isti osećaj – grč u stomaku, gubitak daha.

„Zovem iz Hansonove kancelarije“, nastavi Martinson. „U mojoj je upravo mama Astrid Hilstrem.“

„Ko?“

„Astrid Hilstrem. Jedno od ono troje mladih što su nestali. Njena mama.“

Valander shvati o kome je reč .

„Šta hoće?“

„Mnogo je zabrinuta. Stigla joj je razglednica od ćerke iz Beča.“

Valander se namršti.

„Pa to bi trebalo da bude dobra vest, da se ćerka javila?“

„Kaže da to nije njena ćerka napisala, da je razglednica lažna. I brine je što ništa ne preduzimamo.“

„Šta da preduzmemo kad nema naznaka da je počinjen nekakav zločin? Imamo gomilu dokaza da su svojevолjno otišli.“

Martinson se vrati nakon nekoliko trenutaka.

„Ne znam o čemu je reč“, reče. „Ali imam osećaj da ima nečega u tome što tvrdi. Šta – ne znam, ali moguće je da ima nečeg.“

Valander poče pažljivije da sluša. Tokom godina naučio je da uzima Martinsonove slutnje za ozbiljno. Često se ispostavljalo da je u pravu.

„Hoćeš da dođem?“

„Ne. Mada mislim da ti, Svedberg i ja treba da sednemo i popričamo o ovome sutra.“

„Reci kad.“

„Može u osam? Čuću se sa Svedbergom.“

Razgovor se završi. Valander ostade da sedi u kolima, prateći pogledom traktor koji je vozio po njivi.

Razmišljao je o tome što je Martinson rekao. I sam je u nekoliko navrata sreo majku Astrid Hilstrem.

U mislima je ponovo prolazio kroz sve što se izdešavalo.

Nekoliko dana nakon Ivanjdana prijavljen je nestanak nekoliko mladih. To se desilo baš kada se on vratio sa svog propalog kišovitog odmora. Zajedno sa nekoliko kolega prihvatio se tog zadatka, ali je već od samog početka imao osećaj da nikakav zločin nije počinjen. Posle tri dana stigla je i razglednica iz Hamburga, na kojoj je bila glavna gradska železnička stanica. Valander se i dalje sećao od reči do reči šta je na njoj pisalo – *Putujemo po Evropi. Možda se vratimo sredinom avgusta.*

Danas je bila sreda, sedmi avgust. Uskoro bi, dakle, trebalo da se vrate. Stigla je i još jedna razglednica od Astrid Hilstrem, iz Beča.

Prvu razglednicu potpisalo je sve troje, roditelji su im prepoznali potpise. Samo je majka Astrid Hilstrem bila sumnjičava, ali i nju su ostali ubedili da je sve u redu.

Valander baci pogled u retrovizor i vrati se na put. Martinson je često imao dobar predosećaj.

Valander zaustavi auto u ulici Marijagatan, unese kutije i slike u stan i sede za telefon. Kod lekara kod koga je najčešće išao javila se sekretarica – doktor se vraća sa odmora 12. avgusta. Valander poče da razmišlja da li se isplati čekati dotad, ali ga nije napuštala pomisao na to da je jutros za dlaku izbegao smrt. Nazvao je drugog doktora i zakazao za naredni dan u jedanaest sati. Nakon što je rezervisao termin u vešernici za sutra uveče, počeo je da sprema stan. Umor ga je stigao već kod spavaće sobe. Na brzinu je prošao usisivačem kroz dnevnu sobu i sklonio ga. Kutije i slike stavio je u sobu u kojoj je Linda spavala kada je dolazila u posetu.

Potom u kuhinji popi tri čaše vode.

I ta žed ga je čudila.

Umor, žed – otkud sad to?

Već je bilo dvanaest sati; bio je gladan. Bacio je pogled u frižider i video da je prazan. Uzeo je jaknu i izašao. Napolju je bilo toplo, pa je prošetao do centra. Stao je pored tri agencije za nekretnine i obratio pažnju na nekretnine koje su se reklamirale u izlozima. Shvatio je da je cena koju je Okerblum predložio sasvim razumna – više od 300.000 kruna ne bi ni mogli da dobiju za kuću u Lederupu.

Stao je uz kiosk brze hrane, pojeo hamburger i popio dve flaše mineralne vode. Zatim je ušao u prodavnicu obuće čijeg je vlasnika znao i zamolio da ode u toalet. Kada je izašao napolje, bio je pomalo neodlučan – slobodne dane trebalo bi da iskoristi za kupovinu. Nije samo frižider bio prazan, isti slučaj je bio i sa ostavom. Sada, ipak, nema snage da sedne u auto i vozi do gradske pijace. Spustio se niz ulicu Hamngatan, prošao pored železničke stanice, a zatim pošao niz ulicu Spanijenfararegatan. Došao je do pristaništa za čamce i polako šetao pored molova, posmatrajući privezane čamce. Pokušao je da zamisli kakav je osećaj jedriti; u tome se nikad nije oprobao. Tada primeti da opet mora u ve-ce. Otišao je u toalet u restoranu, popio još jednu flašu mineralne vode i seo na klupu kod crvene barake spasilačke službe.

Poslednji put kada je tu sedeo bila je zima. Bilo je to veće kad je Baiba otišla.

On ju je vozio na aerodrom. Bio je mrak. Sneg je lagano padao dok je vetar kovitlao pahulje na svetlu ulične rasvete. Sedeli su u potpunoj tišini. Nakon toga, pošto je Baiba prošla pasošku kontrolu, vratio se u Istad, izašao napolje i seo na klupu. Duvao je hladan vetar. Bilo mu je hladno, ali je ipak ostao da sedi. Razmišljao je o tome kako je sve gotovo. Više nikada neće videti Baibu – raskid je bio konačan.

U Istad je došla u decembru 1994. godine. Njemu je otac skoro bio umro, i tek je završio sa jednom od najzahtevnijih istraga u celoj svojoj policijskoj karijeri. Međutim, te jeseni je, možda prvi put nakon mnogo godina, pravio planove za budućnost. Odlučio je da se odseli na selo i uzme psa. Posetio je čak i jednu odgajivačnicu pasa i gledao štenad labradora. Okrenuće drugi list. A najvažnije od svega bilo je to što je želeo Baibu kraj sebe. Ona je bila u Istadu za Božić. Valander je primetio da su se ona i Linda od početka dobro slagale. Te nove 1995. godine, poslednjih dana pre njenog povratka u Rigu, ozbiljno su razgovarali o budućnosti. Možda bi na leto zauvek došla u Švedsku. Zajedno su razgledali i kuće; nekoliko puta su išli da gledaju jedan mali plac kod Svenstorpa. Međutim, jedne noći u martu, kada je Valander već bio zaspao, Baiba je zvala iz Rige i rekla da se dvoumi. Ne želi da se uda niti da se seli u Švedsku. Barem ne još. Nekoliko dana kasnije Valander je, vrlo uznemiren, odleteo u Rigu, misleći kako će je ubediti da se predomisli. Sve se završilo dugom i teškom svađom. To je bio prvi put da su se posvađali. Nakon toga nisu razgovarali više od mesec dana. Valander ju je onda nazvao i dogovorili su se da on tog leta dođe u Letoniju. Proveli su dve nedelje u jednoj oronuloj kući na obali Riškog zaliva, koja je pripadala jednom njenom kolegi sa univerziteta. Vreme su provodili šetajući obalom, a Valander je, poučen neprijatnim iskustvom, čekaio da ona sama pokrene pitanje budućnosti. Ipak, kada je to konačno uradila, zvučala je nejasno i neodređeno. Ne sad, ne još. Zašto ne bi sve ostalo ovako kako jeste? Dok je leteo nazad, Valander je bio utučen ; još uvek mu nije bilo jasno šta će dalje biti. Cele te jeseni

nisu se videli. Razgovarali su o tome, planirali, razmišljali o različitim mogućnostima, ali ništa se nije desilo. Tada je Valander počeo da sumnja – da li je možda postojao neki drugi muškarac u Rigi? Neko za koga on nije znao? Nekoliko puta ju je, obuzet ljubomorom, zvao usred noći, a nekad je imao osećaj da je još neko bio u njenom stanu, iako se ona zaklinjala da nema nikoga.

Tog Božića je ponovo došla u Istad. Ovaj put Linda je ostala samo za Badnje večer, nakon čega je sa prijateljima otputovala u Škotsku. I tada, nekoliko dana nakon Nove godine, Baiba je rekla da nikad ne bi mogla da zamisli sebe u Švedskoj. Dugo se dvoumila, ali sada je bila sigurna. Nije htela da izgubi posao na univerzitetu. Šta bi radila u Švedskoj, u Istadu? Možda bi mogla da bude tumač. I šta drugo? Valander je pokušao da je ubedi, ali pošto nije uspevao, brzo je odustao. Iako to nisu otvoreno rekli, oboje su znali da se veza bliži kraju. Nakon četiri godine, više nisu mogli dalje zajedno. Valander ju je odvezao na aerodrom, gledao kako odlazi, a nakon toga je po hladnoći i mraku sedeo na smrznutoj klupi kod spasilačke službe. Bio je tužniji i usamljeniji nego ikad. Osećao je, međutim, i tračak nečeg drugog – olakšanje. Uprkos svemu, više nije bilo razloga za sumnju.

Jedan motorni čamac udaljio se od luke. Valander ustade. Ponovo je morao u ve-ce.

Nastavili su s vremena na vreme da se čuju telefonom, ali su, nakon izvesnog vremena, i to prestali. Već se pola godine nisu čuli. Jednom, kad su Linda i on šetali Visbijem, Linda ga je pitala da li je između njega i Baibe zaista svršeno.

„Da“, odgovorio je. „Gotovo je.“

Linda je očekivala nastavak.

„Valjda je tako moralo biti“, odgovorio je. „Verovatno nijedno od nas nije to htelo, ali bilo je neizbežno.“

Ušao je u restoran, klimnuo glavom konobarici i otišao u toalet.

Vratio se peške kući, seo u auto i odvezao se do izlaza iz grada ka Malmeu. Pre nego što je otišao na pijacu na kojoj je najčešće kupovao, sedeo je neko vreme u autu i pokušavao da napravi spisak stvari koje treba da kupi. Kad je sa kolicima zašao među rafove, nije mogao da

nađe cedulju na kojoj je sve pisalo. Nije mu se, ipak, išlo do auta da je nađe. Bilo je već skoro četiri sata kada je natrpao u frižider i ostavu sve što je kupio. Nakon toga, legao je na kauč da čita, ali je zaspao skoro istog trena. Sat vremena kasnije trgnuo se iz sna.

Sanjao je da je sa ocem u Rimu. Tu je bio i Ridberg i nekakvi sitni ljudi, nalik kepecima, koji su ih stalno štipali za noge.

Valander se uspravi na kauču.

Sanjam mrtve, pomisli. Šta to znači? Otac je mrtav. Njega sanjam skoro svake noći. A sad i Ridberg, moj stari kolega i prijatelj. Policajac koji me je naučio svemu što danas mislim da znam. A njega nema već skoro pet godina.

Otišao je na balkon. I dalje je bilo toplo i mirno. Na horizontu su se gomilali teški oblaci.

Iznenada se zaprepastio kad je shvatio koliko je usamljen. Osim Linde, koja je živela u Stokholmu i koju je retko sretao, nije imao skoro nijednog prijatelja. Družio se s ljudima s kojima je radio, a ni s njima se nikad nije nalazio u slobodno vreme.

Otišao je u ve-ce i umio se. Pogledao se u ogledalo; pocrneo je, ali se umor video na licu. Levo oko mu je bilo crveno. Čelo mu je, malo-pomalo, postajalo sve više.

Stao je na vagu. Imao je nekoliko kilograma manje nego pre leta, ali i dalje previše.

Telefon zazvoni i on ode da se javi. Jertrud je zvala.

„Htela sam samo da ti javim da sam stigla u Ringe i da sam dobro putovala.“

„Mislio sam na tebe“, reče Valander. „Možda je trebalo da ostanem tamo.“

„Bilo mi je potrebno da budem sama, sa svim sećanjima. Ali biće ovde sve u redu, sestri i meni je odlično zajedno. Oduvek je tako bilo.“

„Doći ću za koju nedelju.“

Završiše razgovor. Odmah potom telefon ponovo zazvoni. Ovaj put zvala ga je koleginica An-Brit Heglund.

„Htela sam samo da vidim kako je bilo“, reče ona.

„Kako je bilo – šta?“

„Zar se ne nalaziš danas s agentom? Zbog očeve kuće?“

Valander se seti da je dan ranije nakratko popričao sa An-Brit o tome.

„Valjda je bilo u redu“, reče. „Možeš da je kupiš za 300.000.“

„Pa nisam je ni videla“, odgovori ona.

„Čudno je“, reče Valander. „Kuća je sada prazna. Jertrud je otišla. Neko će kupiti kuću, verovatno će mu služiti kao vikendica. Tamo će živeti neki drugi ljudi, ljudi koji neće znati ništa o mom ocu.“

„Svaka kuća ima svoje duhove“, odgovori ona. „Osim novih.“

„Miris terpentina ostaje“, reče Valander. „Ali kad i on izvetri, neće više biti ničega što podseća na ljude koji su tu nekad živeli.“

„Zvučiš setno.“

„Tako je kako je. Vidimo se sutra. Hvala što si zvala.“

Valander ode u kuhinju i popi malo vode.

An-Brit je bila pažljiva, setila se. On se lično nikad ne bi setio da u tako nekoj situaciji nazove.

Već je bilo sedam sati. Ispržio je kobasicu i krompire, seo ispred televizora i jeo iz krila. Menjao je kanale, ali nije našao ništa zanimljivo. Posle toga uzeo je šolju kafe i izašao na balkon. Čim je zašlo sunce, zahladnelo je. Vratio se unutra.

Ostatak večeri proveo je razgledajući stvari koje je tog prepodneva doneo iz Lederupa. Na dnu jedne kutije bila je smeđa koverta. Otvorio ju je i video unutra nekoliko starih i izbledeleli fotografija; nije mogao da se seti da li ih je ikad ranije video. Na jednoj od njih bio je i on, imao je četiri ili pet godina i sedeo je na haubi velikog američkog automobila. Pored njega bio je otac, pridržavajući ga da ne pade.

Valander uze fotografiju i ode u kuhinju da potraži lupu.

Nasmejani smo, pomisli. Ja gledam pravo u fotoaparat i blistam od ponosa. Dali su mi da sednem na auto nekog preprodavca slika, jednog od onih koji je kupovao očeve slike za besramno male pare. Otac je takođe nasmejan. I gleda u mene.

Valander je dugo sedeo i gledao fotografiju, koja mu je pokazivala neku davnu i zaboravljenu prošlost. Nekada su otac i on bili u dobrim odnosima. Sve se promenilo kada je Valander odlučio da postane

Troje mladih ljudi sastaje se na skrivenom proplanku u Esterlenu. Preoblače se kako bi u tajnosti proslavili Ivanjdansku noć. Međutim, iza drveta ih čeka neko ko će njihovu zabavu okončati na neočekivan način.

U istadskoj policiji vlada letnje zatišje. Jedino što remeti taj mir jeste žena koja zahteva da policija krene u potragu za njenom kćerkom, koja s prijateljima putuje po Evropi. Žena tvrdi da nešto nije u redu s razglednicama koje joj je kćerka poslala. Za to vreme, Kurt Valander s mukom pokušava da počne da vodi zdrav život. Međutim, jednog njegovog kolegu pronalaze mrtvog. Kao vođa istrage, Valander mora da zaroni u najdublje tajne bliskog kolege i tako, između ostalog, otkriva fotografiju na kojoj je grupa mladih ljudi odevenih u odeću iz XVIII veka... Kada otkriju identitet mladih sa slike, letnji mir će se pretvoriti u pravi pakao. Motivi hladnokrvnog ubice koji zna najskrivenije tajne svojih žrtava ne daju se pojmiti. Valander je suočen sa zločincem koji je sve vreme korak ispred njega.

„Inspektor Megre je oživljen u ovoj briljantnoj policijskoj istrazi, najboljoj od svih dosadašnjih Valanderovih avantura.“ – *Kirkus Review*

„Poetična priča... s preciznim detaljima... majstorski napisana.“ – *Publishers Weekly*

„Valander je među najboljima od najboljih fiktivnih boraca protiv kriminala i predstavlja ikonu kriminalističkog žanra.“ – *Daily Telegraph*

Korak ispred je sedma knjiga Heninga Mankela iz serijala o inspektoru Valanderu. Knjige o Kurtu Valanderu su međunarodni bestseleri prodati u više od dvadeset pet miliona primeraka širom sveta i prevedeni na više od četrdeset jezika. Kriminalistički romani Heninga Mankela dobitnici su brojnih nagrada, a po njima su snimljeni i mnogi TV filmovi.

Čarobna knjiga
www.carobnaknjiga.com

